

Øvre Eiker

Elleve områder er undersøkt, hvorav to er funnet å ha liten botanisk verdi (Skibrekk, Bergli) og ett er funnet å ha middels botanisk verdi (Gommerud). Disse og området Haga, som er gitt høy botanisk verdi, er ikke undersøkt kulturhistorisk. De øvrige områdene er gitt høy samlet verdi og er omtalt her.

Mellom Flesseberg og Gommerud

Undersøkelse

Botanikk: JEE. Kulturhistorie: JJ.

Bare kulturmarka i en liten del av landskapet er vurdert.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 II

UTM: NM 51 22

H.o.h.: 150 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Nedre Telemark, Buskerud og Vestfold (Eiker – Modum)

Beskrivelse

Området ligger 2 km vest for Vestfossen, inn mot skogen, og utgjøres av kulturmark, kratt og skog. Berggrunnen i området består av kalk som forvitrer lett og gir en fruktbar jordbunn med rik flora.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

Beitemark: Sauebeite. Kraftlinje går gjennom deler av området. I gjengroing.

Vegetasjon og flora

Områdene lengst i øst, langs en sti, har preg av kalkrik, vekselfuktig eng og delvis rik fukteng. Her er det notert arter som hjertegress, vill-lin, ormetunge, bitterblåfjær, ballblom, hårstarr, mattestarr, bakkeveronica og småengkall. Lengre vest finnes tørrenger med bl.a. flekkmure, bråtestarr, dunkjempe, marianøkleblom og storblåfjær.

Det er ellers funnet botanisk interessant rikmyr i kanten av området.

Kulturminner

Det er ikke funnet kulturminner eller interessante kulturmiljøer i området.

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et særpreget landskap ut fra følgende kriterier:

- Særpreget (N)
- Sjeldenhet (N)
- Mangfold (N)
- Hevd og tilstand (-)

Tildels lite representativt artsutvalg og vegetasjon for fylket. Innslag av arter som mattestarr, bitterblåfjær og ormetunge er interessant. Sistnevnte har svært få forekomster i innlandet, regnes som hensynskrevende og er her antagelig sterkt kulturbetinga. Ormetunge-populasjonen er relativt stor (50-100 individ), men er konsentrert til et lite område. Gjengroing preger området. Området vurderes å ha svært høy botanisk verdi (****).

Området er vurdert å ha lav eller manglende kulturhistorisk verdi (*).

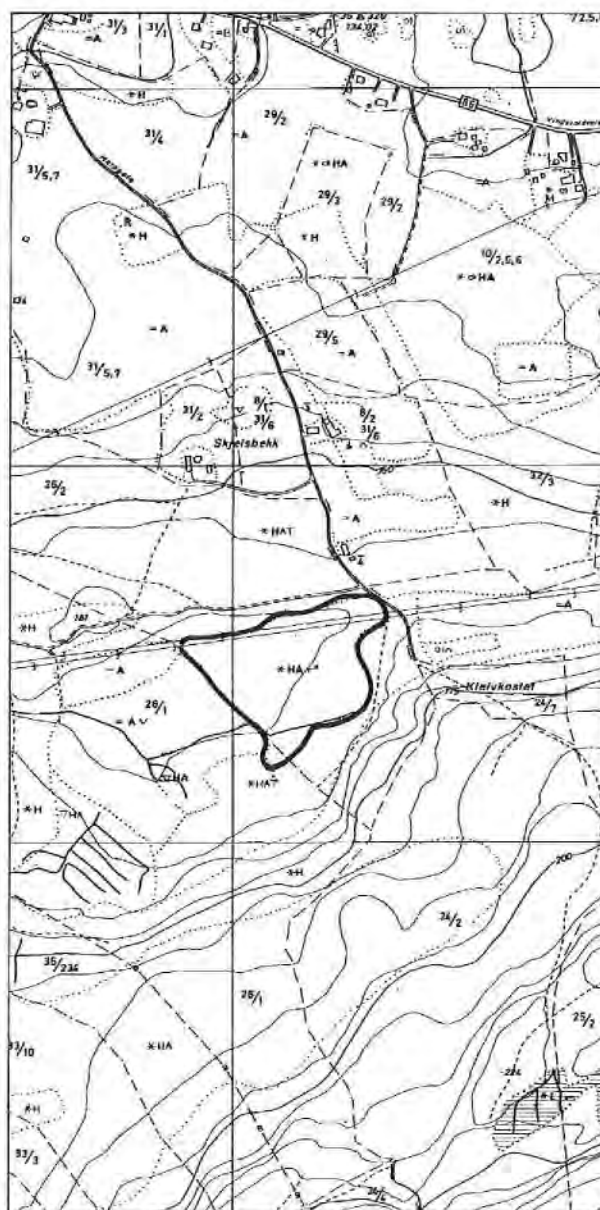
Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Område 40

Mellom Flesseberg og Gommerud, Øvre Eiker

kommune. Økonomisk kartblad CF 041, 1:10.000

_____ : avgrensning botanisk interessant område

Aker-Smørgrav

Undersøkelse

Botanikk: JEE, OP, Even W. Hanssen.

Kulturhistorie: JJ, OP.

De botaniske undersøkelsene er ikke fullstendige.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 II

UTM: NM 50 24

H.o.h.: 30-40 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Nedre Telemark,

Buskerud og Vestfold (Eiker – Modum)

Beskrivelse

Aker-Smørgrav ligger i landskapsrommet langs Vestfoss-elva, mellom tettstedene Hokksund og Vestfossen. Et åpent slettelandskap hvor slake, fulldyrkede terrengformer dominerer den brede dalbunnen. Vestfosselva er selve nerven i landskapet og er et vakkert linjedrag med frodige randsoner i et ellers åpent og homogent landskap. Parallelt med elva finnes et annet viktig linjedrag, nemlig Volstadveien, med velholdte gårdstun på rad og rekke. Bergshaugen og høydedraget videre nordover avslutter landskapsrommet i vest med en klart markert høyde godt synlig i det ellers flate landskapet.

Området har mektige løsmasseavsetninger avsatt på fjordbunnen dengang havet dekket området. Ved Aker-Smørgrav har ikke elva og småbekker erodert like mye i løsmasseavsetningene som f.eks. i Lierdalen, og overflaten er jevnere med en mer bølgende terrengform. Flere bekker er dessuten lukket. I øst består berggrunnen av kalk som forvitrer lett og gir en fruktbar jordbunn med rik flora.

Verdifulle kulturmiljøer

1) Beitemark:

– et område øst for gården Vålen og veien, delvis i bratte, vestvendte bakker. Kubeite. Stedvis gjødsle. Deler av området er ryddet for busker og trær i nyere tid. Areal: omtrent 70 x 140 meter.

– rett ved gården Berg, på østsiden av veien. Kubeite. Stedvis gjødsle. I gjengroing. Areal: omtrent 150 x 150 meter.

2) Vestfosselva utgjør et verdifullt våtmarksområde.

Det aller meste av kulturmarka i området består av ensidig kornproduksjon.

Vegetasjon og flora

Selv om husdyrhold og beitebruk i regionen ellers har gått sterkt tilbake, så kan en fortsatt oppleve beitedyr og botanisk interessante beitemarker her. Ved Vålen finnes kalkrike tørrenger og bergknauser. Her forekommer fagerknoppurt, tjæreblomst, marianøkleblom, vårveronika, krattsoleie, flatrapp, rundskolm, bakkemynte og dunk-

jempe. Roser, ask og rogn står spredt i busk- og tresjiktet. Ved Berg finnes også kalkrike tørrenger som har vært kubeite. Her forekommer muserumpe, vårveronika, tofrøvikke og lodnerublmst.

På mange gårdstun er ask brukt som tuntre. Mindre vegetasjonskanter finnes langs enkelte eiendomsgrenser og Vestfosselva. Disse er viktige for fugle- og dyreliv og skaper variasjon i landskapsbildet.

Historie

I likhet med de fleste andre fruktbare jordbruksbygder på Østlandet, er Aker-Smørgrav et område med jordbruks-historie langt tilbake i forhistorisk tid. I store trekk har landskapet endret seg lite, og gårdstuna ligger som før. De største forandringene har trolig skjedd med arealbruken. Fra gammelt av har viktige ferdselsveger gått over Eiker. Norges første kjørbare landevei ble bygd her i 1625 i tilknytning til bergverksdriften ved Kongsberg Sølvverk. Veien ga Eikerbøndene en sikker inntekt gjennom varetransport. Det blir fortalt at det tidligere var en kirke på Berg.

Kulturminner

Området preges i dag av middels store bruk. Området er så godt som upåvirket av inngrep som ikke hører landbruket til. Åpne grøfter er lukket og sumpaktige våtmarksarealer er drenert. Mange steder er kratt og kjerr fjernet for å kunne drive større arealer i sammenheng.

Mellom eiendommene Akersborg og Smørgrav, på øst-siden av Vestfosselva, ligger i alt 16 gårdsanlegg. Hvert enkelt gårdsanlegg har sitt særpreg, samtidig som bruk av tradisjonelle byggematerialer og hustyper binder området sammen til et hele. Hvite innhus og røde ut-hus ligger vinkelrett på hverandre og danner velordnede, lune tun, godt synlig i det frodige kulturlandskapet. Større tuntrær, hekker og frukthager demper virkningen av de store bygningene i det åpne landskapet. Bebyggelsen bærer i dag først og fremst preg av 1800-tallets arkitektur, men her er det også klare spor etter nyere såvel som eldre byggeskikk. Området har flere verneverdige bygninger, med hovedbygningen på Berg fra 1740 som den mest spesielle.

Ved Berg er det kjent 4 gravhauger fra jernalderen, og etter tradisjonen en gammel kirke. Dette gir området historisk dybde.

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et representativt/typisk landskap ut fra følgende kriterier:

- Representativitet (N/K)
- Mangfold (N)
- Inngrep/påvirkning
- Helhetlig landskap
- Alder (K)
- Autentisitet (K)
- Estetisk verdi

Nokså representativ flora og vegetasjon for kalkområdene i nedre del av fylket. Innslag av den hensyskrevende planten musenumpe er interessant. Relativt artsrikt. Området vurderes å ha høy botanisk verdi (**).

Dette er et større, sammenhengende jordbrukslandskap som er representativt for nedre del av fylket. Området har bevart sin opprinnelige struktur og har få nyere inngrep. Området vurderes å ha høy kulturhistorisk verdi (**).

Samlet sett vurderes området å ha *regional verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Område 41

Aker-Smørggrav kulturlandskapsområde,
Øvre Eiker kommune, Øk. kartblad CF 041, 1:16.000

— : avgrensning kulturlandskapsområde

— : avgrensning botanisk interessante områder

Fra den spesielle, verneverdige hovedbygningen på Berg er det fritt utsyn over det bølgende storskala kulturlandskapet Aker-Smørgrov, med beitemarker, Vestfosselva og store kornarealer. Foto: Jørn Jensen.

Halshaugen

Undersøkelse

Botanikk: JEE, Even W. Hanssen. Kulturhistorie: JJ.
De botaniske og kulturhistoriske registreringene gjelder kun deler av Halshaugen.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 II

UTM: NM 48 23

H.o.h.: 40-60 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Nedre Telemark,
Buskerud og Vestfold (Eiker – Modum)

Beskrivelse

Halshaugen ligger midt i et større jordbruksområde på en markert forhøyning, avgrenset av store, fulldyrkede åkerarealer i nord, øst og sør og bebyggelse i vest. En del arealer benyttes til beite. Langs kanten av Halshaugen, mot nord og øst, er det noe bebyggelse. Den forholdsvis bratte nord-skråningen består av tidligere beite som har vært tilvokst med løvskog, men som nå blir ryddet igjen. Lenger sør er det fulldyrka arealer oppå haugen og i den slake sør-vendte skråningen.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

- 1) Beitemark: I et område øst for gården Hals, langs riksvei 10. Kubeite. Områdene lengst i vest er dyrket og gjødsle. Areal: omtrent 100 x 140 meter.

- 2) Trolig tidligere slåtteeng: Lite engstykke vest for gården Hals, på vestsiden av en liten vei. I gjengroing. Areal 50 x 20 meter.

Vegetasjon og flora

Beitemarka øst for gården er kalkrik tørreng og bergknaus. Stort artsutvalg, med bl.a. hjertegress, dunhavre, tettstarr, piggstarr, dragehode, hartmannstarr, krattsleie, firfrøvikke, vårveronika, dvergforlemmegei, kammarmjelle, harekløver, nikkesmelle og flerårsknavel. Spredt tresetting med bl.a. furu, ask, rogn og hegg.

Enga vest for gården er kalkrik tørreng og urterik kant, med arter som dragehode, blodstorkenebb, dunhavre, krattsleie, nikkemelle, rundskolm, tjereblomst, maianøkleblomst og piggstarr. I busksjiktet finnes hassel, roser, geitved og kirsebær.

Kulturminner

Nedre Hals 59/3:

- våningshus fra 1848, ombygd flere ganger
- sidebygning fra 1898, sveitserstil
- stabbur fra rundt 1850, upanelt tømmer
- skjul fra 1898, tilbygd i 1928
- driftsbygning fra 1967

Inntil våningshuset har det blitt funnet en mindre steinsetning med tre steiner. De er nå fjernet. På gården er det også funnet en steindolk og et bryne.

Nordby 59/11 (utskilt 1919) :

- våningshus av 1920-talls type, noe modernisert
- driftsbygning i bindingsverk, liten bygning i sveitserstil

Skogli 59/12 (utskilt 1921):

- bolighus av 1920-talls type, uendret
- uthus

Solhaug 59/22 (utskilt 1966):

- bolighus av 1960-talls type

Nordby 59/15 (utskilt 1953):

- bolighus av 1950-talls type
På eiendommene Nordby 59/15 og Tryggheim 59/16 er det et gravfelt med 3 gravhauger fra jernalder.

Tryggheim 59/16 (utskilt 1953):

- bolighus av 1950-talls type

Sommerkvil 59/17 (utskilt 1961):

- bolighus i sveitserstil, noe modernisert

Lille Hals 60/2,16

- våningshus fra ca. 1880, ombygd 1944
- sidebygning fra 1907, sveitserstil
- driftsbygning med læve fra 1880, fjøs fra 1921
- stort, moderne bolighus ved riksveien

Store Hals 59/2

- våningshus fra 1721, restaurert i 1930, stor toetasjes panelt bygning med halvvalmtak
- kårbygning fra 1943 utenfor tunet, valmtak

- stabbur i tømmer
- bryggerhus fra 1940
- driftsbygning i bindingsverk med teglsteinsfjøs fra 1924

En rekke med store asketrær m.m. langs riksveien og opp mot tunet. Det er gjort funn av to steinøkser i en åker.

StoreHals 59/4

- våningshus fra 1983
- våningshus fra 1904, noe ombygd
- stabbur
- driftsbygning fra 1923

Lengst øst på Halshaugen er det en gravhaug fra jernalder. På tunet var det tidligere en gravhaug. Den ble utgravd i 1956 og inneholdt en båtgrav.

Område 42

Halshaugen kulturlandskap, Øvre Eiker kommune

Økonomisk kartblad CF 041, 1:10.000

— : avgrensning kulturlandskapsområde

— : avgrensning botanisk interessante områder

Solheim 60/45:

- våningshus, eldre, modernisert
- sidebygning, delvis tømmer
- uthus, nyere

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et særpreget landskap ut fra følgende kriterier:

- Kontinuitet (N)
- Representativitet (K)
- Særpreget (N)
- Sjeldenhet (N)
- Mangfold (N)

Middels representativt artsutvalg for fylket. Forekomst av kammarimjelle er spesielt interessant. Arten er svært sjelden i Norge og klassifiseres som sårbar. I tillegg er funn av bl.a. dragehode, blodstorkenebb, flerårsknave, harekløver og den hensynskrevende arten hartmannstarr interessant. Deler av området har trolig lang kontinuitet. Området har svært høy botanisk verdi (****).

Halshaugen har verdi som en markert høyde i det ellers flate jordbrukslandskapet. På nært hold blir verdien noe redusert på grunn av en del nyere hus som bryter opp jordbrukslandskapet. Tunet på Hals store 59/2 er noe tilbaketrukket, men utmerker seg likevel med store bygninger omgitt av høye trær. Bygningene i tunet har også verneverdi vurdert enkeltvis. Skogli 59/12 er en boligeiendom fra 1920-åra hvor det har skjedd svært få endringer. Bolighuset er en god representant for 1920-åras finere villabebyggelse. Også store Hals 59/4 og nedre Hals 59/3 har enkeltbygninger med høy verneverdi. Gravhaugene og oldtidsfunnene gir området historisk dybde og øker verdien. Samlet sett kan likevel ikke den kulturhistoriske verdien bli mer enn middels (**).

Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Oseberg

Undersøkelse

Botanikk: JEE. Kulturhistorie: JJ.

Beliggenhet

Kartblad 1714 I

UTM: NM 51 27

H.o.h.: 80-100 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Nedre Telemark, Buskerud og Vestfold (Eiker – Modum)

Beskrivelse

Vurderingene gjelder den øvre delen av innmarka til Hobbestad-gårdene. Det avgrensede område utgjør en mindre del av et større kulturlandskapsområde. Det ligger ved en gammel skytterbane i en sør-vendt li. Det meste er kornåkre med en del åkerholmer kledd med løvskog. Berggrunnen i området består av kalk som forvitrer lett og gir en fruktbar jordbunn med rik flora.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

Tidligere beitemark og/eller slåtteeng. Brakklagt, noe gjengroing.

Vegetasjon og flora

Kalkrike tørrenger og bergknauser dominerer i området med arter som dunhavre, vill-lauk, hjertegress, smalfrostjerne (ssp. *simplex*), nakkebær, vårveronika, bakkefiol, småmure, mattestarr, enghaukeskjegg, vill-timotei, krattsoleie og flattrapp. I tillegg forekommer urterik kant og kantkratt.

Historie

Tunet på Hobbestad nordre 100.3 lå tidligere høyere opp i lia, nærmere gravfeltet. I dag består området av blandingsskog, fulldyrket åker og åkerholmer.

Kulturminner

Automatisk freda kulturminner:

På eiendommen Hobbestad nordre 100.3 er det et gravfelt med 5 gravhauger, 4 rundhauger og 1 langhaug rett sør for det tidligere skytterhuset. Også lenger øst er det registrert en gravhaug. Det skal etter opplysninger fra grunneier være 2 gravhauger til i området.

Ruin av skytterhuset til Eker Skytterlag.

Verdivurdering

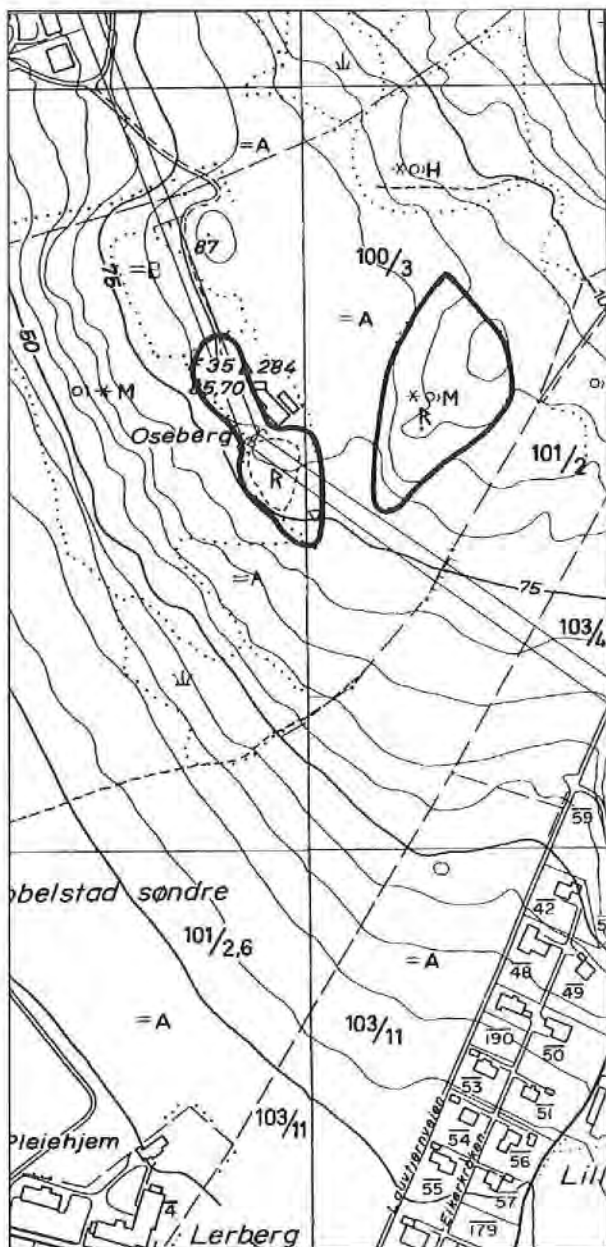
Området kan karakteriseres som et særpreget landskap ut fra følgende kriterier:

- Representativitet (K)
- Særpreget (N)
- Sjeldenhet (N)
- Mangfold (N)
- Alder (K)

Middels representativt for kalkområdene i nedre del av fylket. Forekomst av bl.a. enghaukeskjegg, smalfrostjerne (ssp. *simplex*), vill-timotei og mattestarr er interessant. Området vurderes å ha svært høy botanisk verdi (****).

Vurdering av et så lite område er vanskelig. Området har verdi pga. gravhaugene. Andre kulturspor av verdi finnes neppe. Landskapsmessig er området svært viktig som en del av «innrammingen» rundt Hokksund. Med unntak av en kraftledning er det ikke større inngrep her. Området vurderes å ha middels kulturhistorisk verdi (**).

Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Område 43

Oseberg, Øvre Eiker kommune

Økonomisk kartblad CF 042-5-3, 4, 1:5.000

— : avgrensning botanisk interessante områder

Dramdal

Undersøkelse

Botanikk: JEE. Kulturhistorie: JJ.

Den botanisk registrerte lokaliteten ligger langs den gamle hovedveien på eiendommen Øvre Dramdal 204.1, mens den kulturhistoriske vurderingen omfatter alle 3 Dramdal-gårdene.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 I

UTM: NM 51 33

H.o.h.: 80 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Nedre Telemark, Buskerud og Vestfold (Eiker – Modum)

Beskrivelse

Øvre Dramdal ligger i forholdsvis flatt lende mellom åsen i øst og riksvei 35 i vest. Tunet er plassert på en liten høyde. Midtre Dramdal og nedre Dramdal ligger vest for riksvei 35, i en vest-vendt li ned mot Drammenselva. Området er avgrenset av skog i sør og bebyggelse i nord. Området består av mye fulldyrket kulturmark. Nederst mot Drammenselva er det nå stor granskog, her har det tidligere vært beitemark. Det har også vært husmannsplasser her. Berggrunnen i området består av kalk som forvitrer lett og gir en fruktbar jordbunn med rik flora.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

Tidligere slåtteenger og/eller beitemark i områdene sør for gårdene, langs hovedveien. I gjengroing. Areal: omtrent 70 x 350 meter.

Vegetasjon og flora

Kalkrik tørreng og urterik kant. Det er bl.a. registrert store mengder dragchode og mattestarr i området. Ellers finnes arter som krattssoleie, flekkgrisor og tjæreblomst.

Kulturminner

Øvre Dramdal 204.1:

Tunet består av:

- våningshus gammelt, ombygd i 1911
- stabbur, tidligere kornmagasin
- bryggerhus fra ca. 1880
- driftsbygning fra ca. 1885
- store tuntrær

Tunet lå inntil ca. 1880-åra, vest for riksveien. Her er det grunnmur.

Midtre Dramdal 204.3:

Tunet består av:

- våningshus fra 1929
- stabbur, gammelt
- bryggerhus, gammelt
- driftsbygning med fjøs fra 1910 og låve fra 1941

Nordre Dramdal 204.4:

Tunet består av:

- våningshus fra 1953
- bryggerhus fra 1941
- driftsbygning fra 1929

Område 44

Dramdal kulturlandskap, Øvre Eiker kommune

Økonomisk kartblad CF 043, 1:10.000

— : avgrensning kulturlandskapsområde

— : avgrensning botanisk interessant område

Nordre Dramdal er et godt eksempel på flatbygdstun fra 1900-tallet. Foto: Jørn Jensen.

Automatisk freda kulturminner:

- gravfelt med 5 gravhauger fra jernalder nord på eiendommen
- gravhaug fra jernalder sør på eiendommen

Bakken 204.14:

Småbruk med tun som består av:

- våningshus i jugendstil
- bryggerhus
- uthus

Store trær i tunet: bjørk, ask og lønn.

Gammel vei, Øvre Dramdalsvei, fra Flata til Knivedalen.

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et representativt/typisk landskap ut fra følgende kriterier:

- Representativitet (N/K)
- Sjeldenhet (N)
- Inngrep/påvirkning
- Helhetlig landskap
- Alder (K)
- Autentisitet (K)

Middels representativt for kalkområdene i nedre del av fylket. Innslag av dragehode er interessant. Gjengroing preger deler av området. Området har høy botanisk verdi (***).

Dramdal-gårdene har bevart flere eldre bygninger som må vurderes som verneverdige. Tuna er tradisjonelt bygd opp. Her er det få inngrep fra nyere tid i form av ny-

bygg e.l. Det er ikke bygninger utenom gårdstun. Ensiddig korndyrking har skapt liten variasjon i landskapet. Det meste av tidligere engarealer er i gjengroing eller tilplantet. Gravhaugene gir området historisk dybde. Dramdal vurderes å ha høy/middels kulturhistorisk verdi (**(*)).

Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Åssida

Undersøkelse

Botanikk: JEE, Even W. Hanssen.

Kulturhistorie: JJ.

Det foreligger en hovedoppgave fra DH i Bø som beskriver kulturlandskapet i området (Høivik 1994).

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 II

UTM: NM 44 14

H.o.h.: 100-200 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i Nedre Telemark, Buskerud og Vestfold (Eiker – Modum)

Beskrivelse

Området ligger i den nordvestvendte lisa mellom Fiskumvannet i Øvre Eiker og Kongsberg grense, sør for tettstedet Darbu. Sørøst for innmarka er det en bratt skogkledd li som danner nordvestgrensa av det store

sammenhengende skogområdet mellom Eikeren og Lågendalen. Området er avgrenset mot Fiskumvannet og Darbu i nord og E76 i vest. Dette er et sammenhengende jordbruksområde hvor de fleste gårdene ligger på et markert platå mellom ca. 100 m.o.h. i nordøst og ca. 200 m.o.h. i sørvest. Åssida faller også relativt bratt ned mot Delerelva. Her er det nå flere granplantefelt, mens det opprinnelig var lauvskog og eng/beite. Storparten av det dyrka arealet er åker og kunsteng. Det er i alt 23 bruk på Åssida. Området er en fruktbar jordbruksbygd med kalkrik berggrunn og fortsatt mye edelløvskog.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

- 1) Styvingstrær: 35-40 styvede gamle asker og almer finnes spredt i området.
- 2) Hagemarkskog: Noe sauebeita hagemarkskog av edelløvskogtype finnes.
Ellers finnes følgende typer av miljøer:
 - Slåtteeenger: Finnes flere steder, bl.a. ved den nordøstligste av Klunderud-gårdene, delvis brakklagt.
 - Beitemarker: Partier med gjengrodde havnehager finnes. Noe av dette er ryddet de siste årene.
 - Dammer: Det er anlagt nye dammer i området. En dam er gravd opp i tilknytning til den biologisk verdifulle Delerelva som renner gjennom området.

Vegetasjon og flora

Ved Klunderud er det funnet små rester med kalkfattig tørreng med bl.a. marianøkleblom. Arten synes å være nokså vanlig i hele området. Her finnes også rike fuktenger med innslag av vårkål og hagemarkskog med gullstjerne, vårkål og lerkespore i store mengder. Engene er middels artsrike.

På gamle styvingstrær finnes bl.a. almelay.

Innenfor området finnes 2 edelløvskogsreservater, Stavlum naturreservat og Råen naturreservat.

Historie

Det er gjort oldtidsfunn på Åssida fra steinalder (4000-1800 f.Kr.) og yngre jernalder (800-1050 e.Kr.), mens det ikke er gjort funn fra periodene bronsealder og eldre jernalder (1800 f.Kr.-800 e.Kr.). Bare funn i en gravhaug på Vego er fra den perioden da det må ha vært fast bosetting. Ut fra gårdsnavnene er antakelig Råen og Vego de eldste gårdene. Heim-gården Stablum er noe yngre, trolig ryddet i løpet av de første århundrene i vår tidsregning. Kårtvet har sannsynligvis blitt ryddet i yngre jernalder, mens Klunderud er fra middelalderen.

Det har skjedd store endringer i jordbruket i bygda, i henhold til driftsformer og økt intensivering. Fra 148 til 1991 har jordbrukarealene blitt redusert fra 1500 dekar til 989 dekar, antall hester fra 35 til 2, antall storfe fra 193 til 8 og sauer fra 136 til 0 (Høivik 1994). Antallet griser (26 til 325) og høns (326 til 2000) har derimot økt, men i motsetning til tidligere er disse knyttet til enkeltbruk som har hele produksjonen. Som en følge av at antallet beitedyr

har blitt kraftig redusert, har arealet natureng, beite og hagemark blitt kraftig redusert til fordel for kunsteng, åker, granplantefelt og gjengroingsmark.

Kulturminner

Her er gjort flere oldtidsfunn. Den eldste gjenstanden er antakelig en slipestein i kvartsitt fra eldre steinalder, funnet på Klunderud. En rettet bergartsøks fra Stablum, to skafthulløkser fra Krekling og to flintdolker fra Stablum er funn fra yngre steinalder. På Vego er det gjort funn av en breibladet våpenøks og en stigbøyle i en gravhaug.

Av de totalt 23 bruk har de fleste en eller flere verneverdige bygninger. Følgende bruk har bygninger som bør nevnes spesielt:

Råen mellom 123/1:

- stabbur fra ca. 1860, toetasjes tømmerstabbur

Råen mellom 123/2:

- våninghus fra ca. 1770, variant av svalgangshuset med høy grad av autenticitet

Søndre Råen 124/1,2,3:

- stabbur fra ca. 1890, toetasjes tømmerstabbur

Søndre Råen 124/5,6:

- stabbur fra 1870, halvannenetasjes tømmerstabbur

Klunderud 125/2:

- bryggerhus fra 1895, ett rom i sinklafta tømmer, ett rom i bindingsverk, lite endret
- smie i bindingsverk
- utløp i bindingsverk, står nederst på jorden

Klunderud 125/4,5:

- våningshus hvor eldste del fra 1600-/1700-tallet har svalgangsplan, ombygd i 1816
- bryggerhus fra 1913
- driftsbygning fra 1911, med låve i bindingsverk og fjøs i teglstein

Stablum nordre 126/1:

- stabbur i tømmer

Stablum 127/1:

- våningshus, variant av svalgangshuset, ombygd i 1893
- driftsbygning fra 1901, låve i bindingsverk med teglsteinsfjøs

Stablum søndre 127/4:

- bryggerhus tilflytta i 1910
- stabbur tilflytta i 1910, halvannenetasjes tømmerstabbur

Kårtvet 128/5:

- våninghus fra 1924, toetasjes bygning med valmtak
- stabbur fra ca. 1770, toetasjes tømmerstabbur

Kårtvet 128/9:

- driftsbygning med låve i bindingsverk fra 1883, fjøs fra 1924

Krekling 129/1:

- stabbur fra 1833, toetasjes tømmerstabbur
- driftsbygning fra ca. 1890 med låve i bindingsverk og fjøs i tømmer

Vego 130/6:

- driftsbygning fra 1912 med låve i bindingsverk og fjøs i teglstein på en skifermur

Vego 130/8:

- våningshus bygd før 1825, toetasjes panelt tømmerbygning med fireromsplan

Vego 130/13:

- bryggerhus fra ca. 1900 i tømmer og bindingsverk

Vego 130/14:

- stabbur fra 1934, toetasjes i laftet plank i «nasjonalromantisk» stil

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et representativt/typisk landskap ut fra følgende kriterier:

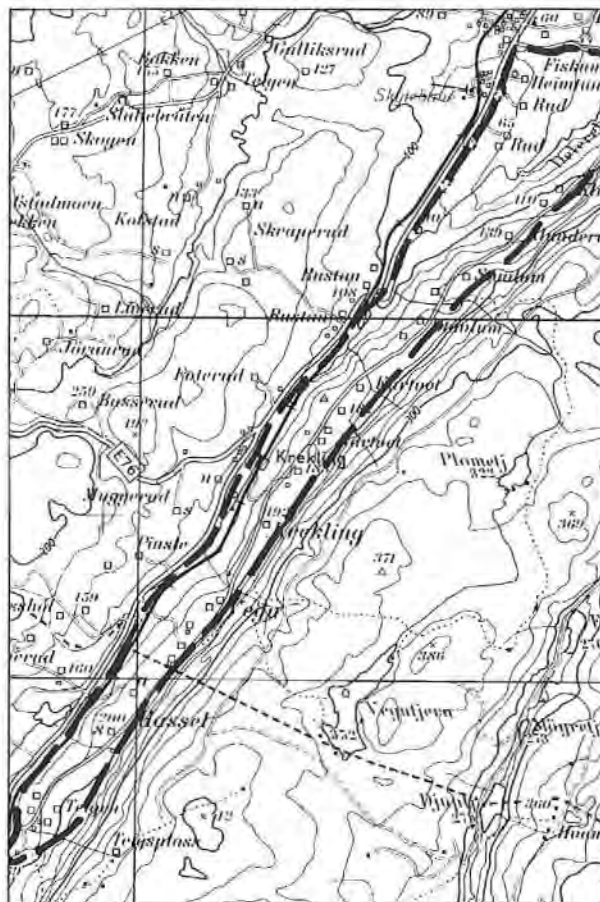
- Representativitet (K)
- Særpreg (N)
- Inngrep/påvirkning
- Helhetlig landskap
- Alder (K)
- Autentisitet (K)
- Estetisk verdi

Området synes å være nokså representativt for kalkområdene i nedre del av fylket. Området har en del botaniske kvaliteter, men det finnes en del granplantefelt, jengrodd og brakklagt mark og lite ugjødsle kulturmark som reduserer verdien. Området vurderes å ha middels botanisk verdi (**), men beitehagene, de gamle styvingstrærne og løvskogene utgjør et særegent og biologisk viktig miljø som medfører at vi likevel vurderer området til å ha samlet høy biologisk verdi.

Åssida har bevart en del av det tradisjonelle jordbrukslandskapet, med relativt mange styvingstrær og en del andre kulturlandskapselementer. I løpet av de siste åra er det utført enkelte kulturlandskapstiltak. Her er det få bygninger utenfor gårdstun. De aller fleste tunene har beholdt sin tradisjonelle struktur, til tross for utskifting av en del enkeltbygninger. Her er mange bygninger med en høy grad av autentisitet, de fleste er typiske for flatbygdenes byggeskikk på 1800- og begynnelsen av 1900-tallet. Her er det også et par våningshus som har en ganske spesiell planløsning; en variant av svalgangs-planen. Våningshuset på Råen mellom fra ca. 1770 er det best be-

varte, mens våningshuset på Stablum ble ombygd i sveitserstil i 1890-åra. Det er få hus bygd eller ombygd i sveitserstilperioden, noe som er uvanlig. Funn av fornminner (automatisk freda kulturminner) øker verdien og gir området historisk dybde. Åssida har høy/middels kulturhistorisk verdi (**(*)).

Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapsammenheng.

Område 45

Åssida kulturlandskap, Øvre Eiker kommune
Kommunekart, 1:50.000

— : avgrensning kulturlandskapsområde

*På Åssida er det fritt utsyn over det åpne løvbevokste kulturlandskapet, og over Fiskumvannet naturreservat.
Foto: Bård Bredeesen.*

Åssida har mange gamle, grove asker som har vært styvet. Disse har en interessant lavflora. Foto: Bård Bredeesen

Svendsrud

Undersøkelse

Botanikk: JEE. Kulturhistorie: JJ.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1714 II

UTM: NM 51 20

H.o.h.: 260 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Østlandets skogtrakter (Eikeren)

Beskrivelse

Svendsrud ligger «innpå skauen» omkring 2 km sørøst for bebyggelsen ved Vestfossen. Innmarka strekker seg i en bredde av ca. 300 m. fra øst mot vest. I den vestre delen ligger tunet oppå en liten forhøyning, inntil skog-

107